

САИГА ОЛОХ

№ 74 (8669).

Суббота.

2001 снл бэс ыйын 30 күнэ

Энгийн санга үзэмүт XXI-с үйз самаан сайыннын корсор бастагы
ынаахыталан улуус дьаһалатын, Улуус Муннарын ааттарыттан
итиитик, иттигник элээдэллэнбүт.

Чурагчы улууһа саха омук түртүк культуратын, сиэрин-туомун тутуһан, сүөһүтүн-аһын, сыһай сэлэлээрин сирээдистэн, дьэ кэргэ экономикаһын үрдэтингэ, саҥа рыночной сыһыаннаһыыларга айымнылаахтык үлэлээн, “2000 сылга – 2000 үтө дьыаланы!” хамсааһынга Ого аймах уонна оро спордун сыһыарыгар республикада бастаан, тый сиригэр үрдүк үөрэх институтун аһан, иккис үрдүк үөрэх кыһатын тэрийэн номнуо биллэр-көөтөр үлэлээх гимназияланан, “Чурапчы” тый хаһаайыстыбатын потребительскай кооператива Россия таһымыгар тасиан, наукада, культурада, тый хаһаайыстыбатыгар, үөрэххэ, олох бары салааларыгар XX-с үйэни дьолуннаахтык түмүктэтэ.

Бу ситийнхлэртэ кэин куоракка олорор, Чуралчыттан куорсун анныммыт, биһир дойдутаахтарбыт, Эһиги, кыллэрбит кылааккыт кырата суоғун кэин туттан, астынан туран бэлэстийибит.

XXI-с үед бастахыг хүлэх тунах илмийнхнийг хүсч-хүдэх илмийнх, чөл кутгаах, сайдымлаах, духовнай өттүнээг баай, доруобай калхунээг илтгэгч, наука, искусство, литература чыпчавалларын дабаймыга, төрт улуускугун кытта түөрхэтээх сибөөн: тутууһуга санга сархактары арарыг айымсчылалуу үлгүн, аюуллоох-оорхулалх аюлу бичилхит'.

Улуус дьаһалтата,
Улуус Муншана

Публицистика

САЙДАР-ҮҮНЭР ТУЬУГАР

XXI-с үйз бастаны сылын
мһыарын Саха сириг бары уду-
устарын дьонунуун-сэргэттиги-
ни тэтигэ чурапчылар эмиз
сүбүлгэ мһан эрбэит. Саныахха
үтүгүгүэ сүрдээх!

Ааспыт үйдэр олох түлэр
үһүн долгунун, эппит этинин
дирбизин көрүстүүт иви,
төрсүбатибит иви, бары
аһынты-кутуутун амсайды-
быт иви, амсайбатыбыт иви,
тобэттоор! Төһө да онуугун
ийин, алаһ ичмгэ албыкка, эстэ
сыһар да сахтарга эстибэккэ,
карахаттары өрө оксол,
дуулурбатын сайдын, дьон-сөргө
эргөн өйүттэн, дохсун харды-
гыттан каалсыбакка, чуралчы-
лар дуо дэтен баччага тийбөн
каллыбит. Каллыбит олоххо
кырдыккытын булунап, ти-
рихпитин оңостуонап! Ити
бизинин үөрдэр, астыннарар
дэтиһэ.

XX-с үеэр эрх хото үерх-
тэмизт, сайдыгт сахи нуруута
барь сүүрн хайнсакалара:
багардар, ол луухтуур Нестор
Сомовников кэм да буоллун,
багардар, ол Советский былаас
сылларыгар нурууту үөрөх-
гэһин төрдүн биэрбит сурун-
гийн реформатын олохх кил-
лэрит С.А. Новгородов үлэлтэн
заспыт күүрээнкэх кэм да бу-
ллун, багардар, ол сахи нуруу-
гун фольклорун үйэтиги энту-
зиастара С.И. Боло уотча А.А.
Саввин нуруот духовнай баай-
ынан буолубт хомуурдара да
буоллун. - кылын көмүс кыла-
ты киллэригтэ.

Н.Д. Кривошапкин таан
савалдан эгтэххэ, нуруун тут
гүгэлөөх үгүс талонноох, дьин
патриотический өйдөөх-самба-
таах, бэйэлэрин кэмнэрин

хьяан-күүнүн түмэн түл-
лүүлээх хамсааһыннары
таһарбыттарай. Ол үтүө үгэс
эйтэ-сүрэххэ иһэн салдыбыт-
ын республикабыт Президеһэ
М.Е. Николаев "2000 сылга -
2000 үтүө дымаһын!" дьон хам-
сааһыны көрүлээбитин хайдах
журдук тэрээһиниэхэтик
бүтүгүнү чуратчылар хабан
ылаһыт олох сүдү суолталаах
хамсаат теһүүтүтэр нубулут-
тубут!

Үтүө дьыала утумнаах дьир мээнэрэ эпиптэр. Саха сиригэр историческай науканы түрүттэспит Г.П. Башарин дьахталлартан бастаахы тул-наукатын докторынан буолбут, билингвэ дьирэ үлэлиир-хамсыыр Е.И. Коркина, космос сарданаларын үөрөтөн Ленинскэй бириэмийэ лауреатын үрдүк аатын ылбыт Д.Д. Красильников, утукэкиһах теоретик-искусствоведныйт И.А. Потапов, народнай художникпыт А.П. Мушкалов курдук дьоннорбут үтүө саралааһыннарын салгыыр наука доктордара, наука эдэр, эрчимнээх үлэһиттэрэ үүһүн-сайдан ааттара-суоллара иһиллэр буолбуту дьобууннаах утум салдаһыатын быһыстылан өйдөнүхтээх.

Урут да эпитетин, билгийн да этэбнэ: спортивный хамсаанымыс кыгул тустуунаа киллерон Д.П. Коркин сэриник, сутукурсааны туораабыт Чурагчыбыт олоххо тардыстарыгар, улуу хыялталарыттан ере охсон тахсарыгар, аан дойдуга тиигэ билаларыгар тымын укпуга диэн. Ити историческай утуму өссө кэскиллнэр эһиэхс туох баарыг диэн ыйыттаахтарына, Чурагчытаагы физическай

культура уонна спорт институтун М.Д. Гуллев дьоруудахтык салайан үлэстээн эрэрин этиэм, Чурапчы спортинанай албан ааткага оҥоһууларын ылар урдэлигэр итинэн ааттыам этэ. Манан бэйэм эрэ олустук нүөн тулутууна, сүүнгөн суолталаах ситхииниэн ааһыыл.

Сагаа үйэ бастагы сыйлын
бийиги улууспутугтан төрүттэ-
эх суруйааччы дьоммут илин
тутуурдвах, өттүк харалаах
көрүстүлэр. СР Государствен-
най библиотеканын лауреат-
тара В.Н. Егоров – Тумарч
“Проклятый камень” диги ну-
туччалыы тыллан кинигэтэ
тараста, И.Е. Федосеев – Доосо
хобоннорун кинигэлэрин
табынан В.В. Никифоров – Кү-
лүмгүүр хаһан да хомуллан
көрбөтөх ыстатыйаларын, су-
руктары, айымчыларын, тыл
этиилэрин түмээн дьоһуннаах
кинигэни таһаартаран ар сыл-
лаах үлэтин түмүктэбэти Чу-
рапчы тыллаауу, -арааһа
үөрдүн эрдэс буолуо Итэһин
улууспут-суруйааччылар саха
норуотун интеллигенциятын
историятын үөрөтүгү сүткээн
улахан кыһаты илдьэсти-
лэр. Быйыл народнай суруйаач-
чыбыт В.С. Яковлев – Далан
“Дыкты саас” диги сөһүөн эки-
кис тахсыматын уонна “Далан”
диги актыы минигэтин (ону Да-
лан диги көргөн дыно үбүлэ-
тилэр) илиилэрингэр ылыматара
диги туран, бийиги суруйаач-
чыларбыт өлөх бүтүгүтү тоти-
миттэн, киин общественнай-по-
литической, социальнай эйгэ-
титтэн хаалсыбакка үлэлээн-
хамсаан иһаллэр диги этиэлхин
баарабын уонна бу тэтиги сал-
гыыр дьоннор үүһэ-өскүү ту-

руоктара диил эрэрбмн.

Бүгүгнү Чурапчы айар-ту-
тар дьонун үтүө сураختара,
түллүүлээх үлөлөрө, өгөрөн
таһаар астар-үөллэр өр-
үлээн олорор бийигини, куо-
рат дьонун, аһара үөрдэр 60-ча
сыллааһыта сутаан хоту
оройуоннарга көһөрүллүбүт өч-
төөгү калхыстаах Чурапчы-
быт өрлөрү, сизгилэр өгөрөр
астарык-үөллэрин дойду ула-
тан дьаарбангаларын дьон-
сэргэтэ, ону тэгэ улуу Москва
куорат ресторанинара ха-
маратык атылаһаһлар. Ити
туту этэрий? Ити бүгүгнү Чу-
рапчы научнай-техническэй
прогресстан хаалбатырын, сана
үйгөр өсө үгүтэйдик айар-ту-
тар дьонурдаарын уонна сай-
дар-үүнөр кээкили диириг си-
лигээхтик өйдөөбүтүн
көрдөрөр диибин.

Билигчиг туохтаагар дараны интеллектуальной өйү-санааны тыа сиригэр күүсөз чүгөнүтү уонна үөскээбит, баар буолбу кыагы-күүһү уолсий сыалга-сорукка түмэн биригэ үлэ-лээһин соруга турар. Матери-альной түрүт дойдубут сириг-эр-уотугар оноһулаар, кини дыоно-сэргэтэ айбар-тутар. Куо-ракка олорор чүрүөччүлэр ки-ишлэр бүтүгүгү хааннара тугу-үлөлөөн-хамсаан, хайдах үүнэи-сардан сылдьалларын билигч-тайдьыны И.С.Сивцев улууспут дыһалтатын баһылыгынан үлэтир сылла-рыттын хоннохтоохтук, тэ-рэстһинээхтик сараламгыта, "Алаас ахтылгана" дьен хам-саанын бүтүн даһыи салдарар. Ол туохтутуан И.И.Наумов (Култура министрствота) уонна наука докторо Е.А.Бори-

сов сайайн аччлалах артистар, суруйааччлалар, наука үлэлхит-
тэрин бөлөхтөрө Чурапчыга
тахсыталаабыттар даганы ити
этэрбэтин көрөһэллэр. Куорет
уонна таа сирин эйгэлэрин сити
курдук сибээстэһиннэрэ, ил-
китин биригэ үлэлээһиннэрэ
кэһинир. Оннук буолуохтаах
даганы.

Сага үйэ бастагы ымыын
ыһыадынан, күндү биэр дойду-
лаактарбыт! Бу үрүн туназ
ыһыарын ыһар кэрэ-бэлиэ
күммүтүгэр биһиги Чурапчы-
быт бары үөрүүтүн-хоһолто-
тун, ымайыстын-сигизинилэрин
төткө үлэстэбит. Саха кирин
араас уһуктарыттан биһиэхэ
кэлэн кийинет, күтүүт, доҕор-
атас буолбут дооммутунуун би-
ригэ өйдүү-саныы сылдыардым
хоһоох-хоһооктон ылсан сага
үйэ бастагы ыһыагын түһүлгө-
титэр киирэрбиттэн санаа
үөсөр, сүрөх тэбэр!

Сийрлэхгүй, динг сахалын
номоонжук, ураннын олон-
туран кэлбэт төлөнөөхтүк
талтымр Чураалчын дыно-сэр-
гэтэ Сага Уйз аанын сэрэхтин
аһа баттаан, сэгэгчи үктэнэн,
нэлээчи туттан, тобэлөрүн
үрдүктүк жөтөрөн сагааны
санын, кэскиллэри ойдүү, дойдү-
бүт аатын-суолун өрө тардан,
дохсулжук үлэлээн, үүнэн-сай-
дан кирибитэртитэн олус дин
астынабын. Оруутун олжук буу-
ла туруохтун динг ис сүрэхит-
тэн багарабын. Бары күүһү
үүнэр-сайдар туһугар биз-
риэриг, бигр дойдулаахтарбыг,
күндү чураалчылар! Уруй-тус-
ку!

С.А. ПОПОВ – Сэлэнэ Тумат,
СР ПА. Ойуунускай
аатынан Государственный
биримэнийэтин лауреата.

Искусство дыно

Саха Государственной Опера уонна балет театры сүрүн партиялары толорор солисткалар, балерины Дария Дмитриева аатын биһиги, Чурапчыттан төрүттээх биһир дойдулаахтар, талаан-ныттан үөрэ, наһаа улаханник, аһаастык да буолбатар, хараастаан, хас биһирдирит бэйэ-бэит испитигэр кээн тутта, аһаастаан ааттыыбыт.

Дария эдэр, ол гынан баран үлээбэти хайыы-үйэбэ 7-с сыла буолла. Кини Чурапчы Дирингиттэн төрүттээх Марфа Павловна, Иван Иванович Еремеевтар хыыстары. Иван Иванович Еремеев — аатырбыт биһир дойдулаахтык, саха литературатын биһир тулаанын сэрэтэ С.С.Яковлев—Эрилик Эристин кыыһын Валентина Сергеевна Яковлева оҕото. Онон Дария Ивановна Эрилик Эристин хос сизэ буолар.

Баара-суога 10 саастаар Даша Новосибирский курдук улахан, далааһыннаах куорат хореографической училищетыгар үөрэнэ барбыта. Ол барбыта кыра "остуоруйалах". Даша ийэтэ Марфа Павловна идэтинэн медсестра, ол эрэри, айылбаттан айдарбыттынан, эдэр сылдьан үгүлүүрүн, үгүлүүт наһаа сөбүлүүрү, үгүлүүт буолар ыра санаалааба эбитэ үһү да, ийэтэ өлөн ол баа санаата туолбатах... Кыһын Дашаны дааннайдаах диэн сүрэбинэн сэрэйдэн, Новосибирский калэн оҕолору талбыттарыгар, сизэн илдьибит. Ого садыттан үгүлүү абыланар ылларбыт Дашенка үөрэбэр үлүмнэспит курдук ылсыбыта, ол курдук идэтин ситиһилээхтик баһылаабыта. Билигин кини Опера уонна балет театрыгар биһир саамы тарбахха баттаттар, элбэи эрэннэрэр, кээн туттар балеринабыт.

Дария "Туймаада" аһаастар көрсүбүтүм. "Талба талас" конкурска Дмитриевтар уолчааннара Дима саха

лыы таһаһынан кыттан, кыһаан-хотон, биһир ылан ийэлээх-а-б-а-т-ы-н үөрдүбүтэ. Төһө да биһирдирит ыттан буоллар, бэйэбит биһир дойдулаахтарбытыгар анаан Дария Ивановна мин тэттик ыйытымылар бар манньк хоруйдары биэрэ.

— Дария, сөбүлүүр уобарайы ханым-гыт? Ханым партияны толорор ыра санаалаахмын?

— Саамы сөбүлүүр уобарайым. — Одилия, "Лебединое озеро" балеттан. Сана сезонга бэлэмни сылдь

ДАРΙΑ ДМИТРИЕВА: "Дойдум хатын чараннарын түүлбэр көрөбүн..."

абын, үгүлүүрүм диэн эрэн-бин, долгуну күүтүбүн. Оттон саамы өйдөөн хаалбыт уобарайым — Никитя, "Балдерка" балеттан, тоҕо диэтэххэ, кэр-гэмминин Дмитрийдин үгүлүүрүмүлүт.

— Эн кэргэн Дмитрий Дмитриев — СР үтүөлээх артиста. Талааннаах, көрөөччүлэрин мэлдьи сөхтөрөр да, үөрдөр да үгүлүүрүм. Кээн тулунаан, та, кэлин түс эрэ, "Эним Дмитрий Муома улууттан төрүттээх. Долгунча сизэ. Долгунча диэн

аатырбыт булчут, Государственной биримиз лауреата, билигин Улахан Чинистайга олорор, сүрдээх хорсун, үлээт кини. Долгунча" диэн ыраа кини туһунан! Диманы эбэтин курдук динилэр. Кини эмиз Новосибирскийга үөрэмиз. Иккис биһиргэ үлэтир буоламмыт, бэйэ-бэйэбитигэр көмөлөсүбүт, өйдөһүбүт. Дима мэхэ сүбэтэ улахан. Уолбут Дима 4 саастаах. Үлэ-бит кизэ хойукка диэри буолар, репетиция, гастроль акаана суох. Уолбутун төрөппүттэриб көрсөн абы-

рыллар. Фестиваллар, гастроллар кээннэригэр кыраакый Димабыт олох Чурапчы оҕото буолар.

— Даша, эн тугу сөбүлээ-бэкиин уонна тугу сөбүлүүгүн?

— Уһун кэтэһини сөбүлээ-бэкиин, агрессивнай уонна сымыйалыыр дыно аксарбал-пын. Оттон сөбүлүүрүм элбэ: энэбэс, муударай дыно сөбүлүүбүн. Дьулуурдаах, күүстээх санаалаах дыно убаастыбын. Дойдубун талтыбын.

— Дойдум туһунан туох санаалааххын?

— Дойдум алаастарын ах-табын. Хатын чараннарын онноор түһэн көрөбүн... Ылырыын Диринг үбүлүүдээх ыһабар сылдьабылпыттын күндүтүк саньыбын.

— Дойдум сэрэгэбэр туох баа санаабын тир-дэбин?

— Дойдум тугса турдун, дьоммут-сэргэбит дьоллоох буолунар! Оттон ыччаттарга, эдэр дьомго туһаайан төрөбүт дойдутун харыс-

таан, кини туһугар үлээт, үөрэтин диэн этэ. Уонна бу олох аһааста хонугунаан эдэр ыччаттар үөрэх туттарса кинилэртэ, кинилэртэ бука барыларын ситиһини, сөбүлүүр үөрэтэригэр хайаан да кинилэригэр баарабын!

Татьяна МАРКОВА, "Саха сирэ" хаһыат култураба, үөрэххэ отделын редактора, СР үөрэтиригэр туйгуна.

ХААРТЫСКАБА: Дария Дмитриева.

Чурапчыттан үгүс бэртээхэй художниктар тахсыбытара. Олордон биһирдэстэрэ И.Д.Корякин.

Осипов, Мунхалов, Сивцев, Карамзин, Парников, Корякин... Сахага ойуулуур-дүүһүнүүр искусствонун үөскэппит, сайыннарбыт, ыһыгы кэмминнээри Саха дынон мөрсүөннэри, олохторун, үөрүүлэрин-хомолторун ойуулаан кэлэр сөлүөнэлэргэ хаалларбыт аба саастаах художниктар ааттаан биһиги бүгүн диригиник ыһыктык, сүгүрүк ааттыбыт. Бу дыно хайдах үлээтэн-хамсаан, олох талтаан, табаарыс-таһан олорбуттара эмиз бэйэтэ кэрэхсэбиллээх история.

Бэс ыйын 19 күнүгэр Комдрагмет диэтин быыстапка-лыыр саалатыгар олохун, үлэтин барытын искусствоба ана-абыт саха художниктарыттан биһирдэстэрэ, Саха АССР искусствотын үтүөлээх үлэһитэ И.Д.Корякин харыыналарын быыстапкага аһылына. Быыстапканы СР Национальной художественной музейа тэрийэ.

Иннокентий Дмитриевич 1931 сыллаахха Чурапчы оройуонун Мэлдээхсэ нэһилигэр төрөбүтэ. 1956 сыллаахха Дьокуускайдаагы художественной училищаны бүтүрбүтэ. 1959 сыллаахтан Таатта Харбалааһар олохсуйан олор-бута, харыыналарын айбыта. 1974 сыллаахха Харбалаахха бастааһы тыа сиринээри харыы-на галереятын тэрийээччи-лэртэн биһирдэстэринэн уонна оһи общественой директо-рынан буолбута. 1989 сылтан 3-й галерея директара. 1999 сыллаахха биһиги кэккэбиттэн туораабыта.

Нууччаларга Платов диэн дэриэбинэ оҕолорон наар тыа-сирин дынон уруһуйдаабыт бөдөн художник баара. Инно-кентий Дмитриевич эмиз ыраага ылламмыт Ама өрүс үрдүгэр турар кэрэ айылбала-

ах Харбалаахха олорон үлэ-дэбин, айылбаны ойуулуур, онон Саха Платова этэ диэби биһиги художниктарбыт бары даһаны, төһө да куоракка олордоллор, тыа сирин олохтотун харыс да тэйбэттэр. Бүгүн эмиз быыстапка чуумпу саалатыгар харыына-лары биһир-биһир көрө сылдьан саньыгык бу аны хаһан да ха-тыламмыт, талааннаах худож-ник холугаста тохтотон кэби-спит олоҕо — кэбиһиллээх от күлүгэр сымнаа олорор кырдыаастар ("Обонноттор", 1981 с.), салгынаабыт сирэй-дээх, кэтит сарыннаах совхоз рабочайа ("Рабочая изириэ-та", 1969 с.), ыйытардык көрбүт саха кыһа ("Якутка в национальном костюме", 1962 с.).

Билигин сорохтор ити кэ-нээри художниктары эһиги со-циалистическая реализм ыһытынан үлээбикит диэн хомуруйуох курдук тынал-лар да, кинилэр партияны, сирдириттэри айахтарын мунунаан хайсабаатахтара, кини да атабар үлэһиттэрэ, саха-ларын дынон хайдах көрөллөрүн, айылбаларын талтыһыларын хайдах баары-нан ойуулаан хаалларбытара. Биһирмэ, кэм-кэрдик аас-таһын аһын ол үлэһитин суол-тата оһо үрдээн иһэр. Кини-лэр дыноннээх искусство абы-ланар ылларбыт, ол туһугар тугу да умнан туран үлээбэти доһонор этилэр.

Иннокентий Дмитриевич Корякин Осипов, Мунхалов, Карамзин курдук аар-саарга аатырбатах кини. Ол эрэри Саха ойуулуур-дүүһүнүүр ис-кусствотын баһылыт, инник илдьибит художниктартан би-һирдэстэрэ. Ону бу быыстапка туһулуур. Ийэ айылбатыгар этикэн-хаанынан чугас, нору-тугар амарах сыйлааннаах, дыһыннаах үлэ кинитин быһы-тыр, кэрэбэ сүгүрүүр, уһун дууһалаах кини кута-сүрэ бу быыстапкалыыр саалага дай-

ХУДОЖНИК КОРЯКИН ҮҮННЭРБИТ МАҕА

ан тахсыбыт курдук. Кини би-ди норуокка билибит үлэ-тэ "Дьулуруйар Нуруун Боотур" олоҕо кинигэтин ойуу-лааһыныта кыттыт. Бу 70-с сылларга тахсыбыт саха улуу олохотун кинигэ оҕолорон таһаары биһиги норуолпун културатыгар биһир саамы улахан событие этэ диэтэххэ оһунааһын буолуо суоҕа. Ол иһин бу кинигэ иллюстрация-ларын оһорууга хайдах үлэ-лээттигин туһунан эс аҕортан биһирдэстэриттэн В.С.Карам-зинтан туһулаастым.

"Дьулуруйар Нуруун Бо-отур" кинигэти иллюстрация-лыырга Саха народнай поэта С.П.Данилов Элэй Сивцевкэ эппит этэ. Элэй биһигини бу-лан үһүн үлээтэххэ диэбитэ. Элэй биһикки композиция-тын оһорууга үлээбикпит, оттон Иннокентий өгү-дүүһүнүн оһорбута. Кини күүстээх колорист этэ. Кыра-

асканы үгүлүүтэн эрэр кур-дук кыахтаахтык туттара. Би-һирмэтэ ыһым буолан, төөрт-бизэ ый курдук тура үлээтэн бүтүрбикпит. Мин уһасыйанан Иннокентийн үлэтин сөбөр-этим. Художник быһытынан өгү-дүүһүнү кырааһык көрөр, наһарыаннааны би-һир уратылаах", - диэн кэспир В.С.Карамзин.

Бу быыстапка аһыллыты-гар сылдьыбыт кини биһир идэ-лээх дыно бэйэ-бэйэлэрин өйөһүүлэрин, истигинк доһо-доһууларын туһунан үгүлү би-лиэн сөп эбит. Иннокентий Дмитриевич Рево Гавриль-еваны кэргэн ылан Харбалаа-ха көһөн тахсыбыттан Харба-лаах, Ама өрүс Саха худож-никтара араһыбат, таптаан сымдар сирдэригэр кубулуй-бут. "Рево үүтүтэх чэин угустук испит, Ама өрүһү мо-туордаах оһоһон элбэхтик

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Дьокуускайга олорор, үлэтир манньк күндү биһир дойду-лаахтарбытын "ЧУРАПЧЫ УЛУУНУН XX-с ҮЙЭБЭ 100 ЧУЛУУ ДЬОНОНО" диэн үтө, үрдүк ааты ылбыттарынан кээн туттан туран ЭБЭРДЭЛИИБИТ:

БАШАРИН Карл Георгиевич — медицинский наука докторун, профессор.

БОРИСОВ Егор Афанасьевич — тыа хаһаайыстыбатын на-учнай-чинчийэр институтун директорун, СР норуотун хаһаай-ыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын, экономическая наука докторун.

ВИНОКУРОВ Николай Николаевич — биологическая на-ука докторун, профессор.

ГОГОЛЕВ Василий Николаевич — тустууга аан дойдуну при-зерун, Европа, Россия, СССР чемпионнарын, улуус бочуоттаах гражданинын.

ЕГОРОВ Василий Назарович — Тумарчаны — суруйааччы-ны, СР Үлээт Государственной биримизин лауреатын.

ЕФИМОВ Федор Петрович — РФ, СР културатын үтүөлэ-эх үлэһитин, СР П.А. Ойуунускай аатынан Государственной би-ризмизин лауреатын.

ЗАХАРОВА Вера Кирилловна — летчица, Аба дойдуну Улуу сэриитин I степеннээх ордены кавалерын.

КОЛЕСОВ Гаврил Гаврильевич — дьубанка аан дойдуну 3 төгүлээх чемпионун.

КОРКИНА Еадокья Иннокентьевна — филологическая наука докторун, профессор, улуус бочуоттаах гражданинын.

ЛИСТИКОВ Илья Павлович — СР норуотун хаһаайыстыба-тын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

МАКАРОВ Василий Михайлович — медицинский наука до-кторун, профессор, улуус бочуоттаах гражданинын.

МАКАРОВ Гаврил Георгиевич — историческая наука кан-дидатын, профессор, улуус бочуоттаах гражданинын.

МИРОНОВ Дмитрий Николаевич — юридическая наука докторун, профессор.

МУНХАЛОВ Афанасий Петрович — РФ народнай худож-нигы.

НОГОВИЦЫН Степан Николаевич — СР норуотун хаһаай-ыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ОКОНЕШНИКОВА Анастасия Петровна — психологичес-кая наука докторун, профессор.

ПАВЛОВ Иван Михайлович — СР үтүөлээх учууталын, П.А. Ойуунускай аатынан Государственной биримизин лауреатын, улуус бочуоттаах гражданинын.

ПЕРМЯКОВ Николай Семенович — тыа хаһаайыстыбатын наука докторун.

ПИНИГИН Павел Павлович — Олимпийский оонньуулар, аан дойдуну, Европа, СССР, Россия чемпионнарын, улуус бочуот-таах гражданинын.

ПОИСЕЕВА Алыбина Иннокентьевна — экономическая наука докторун, профессор.

ПОИСЕЕВ Иннокентий Иннокентьевич — экономическая наука докторун, профессор.

ПОПОВ Борис Николаевич — филологическая наука до-кторун, профессор, улуус бочуоттаах гражданинын.

ПОПОВ Семен Андреевич — Сэмэн Туматы — суруйааччы-ны, СР културатын үтүөлээх үлэһитин, П.А. Ойуунускай ааты-нан Государственной биримизин лауреатын, улуус бочуоттаах гражданинын.

ПОПОВ Федор Семенович — технический наука докто-рун, профессор.

ПОТАПОВ Иннокентий Афанасьевич — СР искусствотын үтүөлээх деятел.

РЕШЕТИКОВ Иван Савиный — ветеринарная наука докто-рун, профессор, улуус бочуоттаах гражданинын.

СИБИРЯКОВ Максим Николаевич — СР норуотун хаһаай-ыстыбатын үтүөлээх үлэһитин.

СИВЦЕВ Иван Степанович — СР норуотун хаһаайыстыба-тын үтүөлээх үлэһитин, СР Президентин уонна Правительст-во-тын Администрацията салалдаачытын.

СЛЕПЦОВ Иннокентий Алексеевич — СР үтүөлээх архи-текторун, П.А. Ойуунускай аатынан Государственной биримизин лауреатын.

ФЕДОРОВ Мухарям Петрович — СР үтүөлээх өрөһүн.

ФЕДОСЕЕВ Иван Егорович — Доһону — суруйааччыны, СР културатын үтүөлээх үлэһитин, Россия Суруйааччыларын союһун Н.М. Карамзин, республикатаагы Эрилик Эристин аат-тарынан литературнай уонна П.А. Ойуунускай аатынан Госу-дарственной биримизин лауреаттарын, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФЕОФАНОВ Артур Егорович — чэпчэки атлетикага саха-лартан бастааһы спорт маастарын.

ФИЛИППОВ Виталий Егорович — геолого-минералогичес-кая наука докторун.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

ФИЛИППОВ Роман Афанасьевич — СР норуотун хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитин, улуус бочуоттаах гражданинын.

Борис ПАВЛОВ, журналист, Дьокуускай к. ХААРТЫСКАБА: худож-ник И.Д.Корякин.

